

MİLLETLERARARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ'NİN (VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ) UYGULAMA ALANI

Zeynep YILDIRIM*

ÖZET

Milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılması amacıyla yapılmış sözleşmelerin en önemlisi 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'dir. Sözleşme, 1 Ağustos 2011'den itibaren Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır.

Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, bir başka ifadeyle Viyana Satım Sözleşmesi, milletlerarası taşınır malların satımına ilişkin sözleşmelerin kuruluşu, ifası ve sona ermesi ile ilgili hükümler içermektedir. Hem milletlerarası satımlarda meydana gelen artış hem Türkiye'nin Sözleşme'ye taraf olması hem de Sözleşme'nin içerdiği hükümlerin mahiyeti düşünüldüğünde, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanını tespit etmek son derece önemlidir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı Sözleşme'de, yer, konu ve zaman bakımından uygulama alanı olarak düzenlenmiştir. Bu çalışmada da Sözleşme'nin uygulama alanı bu ayırıma göre incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Viyana Satım Sözleşmesi, CISG, Zaman Bakımından Uygulama Alanı, Yer Bakımından Uygulama Alanı, Konu Bakımından Uygulama Alanı.*

SCOPE OF APPLICATION OF THE UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS (CISG)

ABSTRACT

The most important one among the agreements made for the purpose of unification of international trading law is The United Nations Convention On Contracts For The International Sale Of Goods, dated April 11, 1980. The contract was started to be implemented in Turkey since August 1, 2011.

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

The United Nations Convention On Contracts For The International Sale Of Goods, in other words, Vienna Sales Convention contains provisions regarding the establishment, execution, and termination of the contracts related to the international sale of movable properties. Considering both the increase in international sales, and Turkey's being a party to the Convention as well as the nature of the provisions contained in the Convention, it is extremely important to determine the scope of application of Vienna Sales Convention.

The scope of application of the Vienna Sales Convention was arranged as the scope of application in terms of location, subject and time in the Convention. In this study, as well, the scope of application of the Convention was examined according to this distinction.

Keywords: *Vienna Sales Convention, CISG, Scope of Application in terms of Time, Scope of Application in terms of Location, Scope of Application in terms of Subject.*

GİRİŞ

Milletlerarası alanda yapılan ticaretin öneminin artmasıyla, farklı ülkelerde bulunan taraflar arasında yapılan satım sözleşmelerinin sayısı da artmaktadır. Buna bağlı olarak, bu sözleşmelerde ortaya çıkan problemlerde, hukuk sistemlerinin farklılığından kaynaklı bir takım sorunlar da beraberinde gelmektedir. Bu sorunların giderilebilmesi için milletlerarası alanda birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların en önemlisi 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (CISG), başka bir ifadeyle Viyana Satım Sözleşmesi'dir. Çalışmamızda, kolaylık bakımından bu Sözleşme, Viyana Satım Sözleşmesi olarak adlandırılacaktır.

Viyana Satım Sözleşmesi, milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılması amacıyla meydana getirilmiş olup, bu Sözleşme'ye Şubat 2012 tarihi itibarıyla, 78 ülke taraftır¹.

I. VİYANASATIMSÖZLEŞMESİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

A. Konunun Takdimi

Milletlerarası satımlarda meydana gelen artış düşünüldüğünde, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanını belirlemek son derece önemlidir. Türkiye de bu Sözleşme'ye taraftır. O sebeple bu çalışmanın hazırlanması ihtiyacı hasıl olmuştur.

¹ <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html>, Erişim Tarihi: 07.12.2012; http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, Erişim Tarihi: 07.12.2012.

Milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılması çalışmalarının sonucu olan Viyana Satım Sözleşmesi'ne Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti'nin katılımının uygun bulunduğuna ilişkin 02.04.2009 tarihli, 5870 sayılı Kanun'un 14 Nisan 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımından sonra, Bakanlar Kurulu kararnamesinin² 7 Nisan 2010 tarihli Resmi Gazete'de³ yayımlanmasıyla katılmıştır. Sözleşme'nin 99'uncu maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, Sözleşme, katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe gireceğinden, Viyana Satım Sözleşmesi, 01 Ağustos 2011 tarihinden itibaren Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır⁴. Türkiye Sözleşme'yi herhangi bir çekince koymadan kabul etmiştir⁵.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin yürürlüğe gireceği zaman ve münferit olarak bir satım sözleşmesinde ne zaman uygulanacağı öncelikli olarak tespit edilmesi gereken konulardandır. Bu sebeple çalışmanın giriş bölümünde, Sözleşme'nin zaman bakımından uygulama alanını belirlemek önem arz ettiğinden, öncelikli olarak bu konuyu ele alacağız.

B. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Zaman Bakımından Uygulama Alanı

Viyana Satım Sözleşmesi'nin "*Son Hükümler*" başlıklı dördüncü kısmında, Sözleşme'nin zaman bakımından uygulama alanına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Sözleşme'nin 99'uncu maddesi yürürlüğe gireceği tarihi, 100'üncü maddesi taraflar arasındaki satım sözleşmesi bakımından Viyana Satım Sözleşmesi'nin geçerli olacağı tarihi, 101'inci maddesi ise Sözleşme'den çekilme usulünü ve çekilmek için gerekli bildirim hüküm doğuracağı tarihi düzenlemektedir.

Şimdi bu durumları inceleyeceğiz.

1. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Yürürlüğe Gireceği Tarih

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 99'uncu maddesinde, Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarih ile ilgili çeşitli ihtimaller düzenlenmiştir. Sözleşme'nin

² Karar Sayısı: 2010/247.

³ 07.04.2010 tarih, 27545 sayılı RG, <http://www.resmigazete.gov.tr>, Erişim Tarihi: 07.12.2012.

⁴ <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries-Turkey.html>, Erişim Tarihi: 07.12.2012; http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, Erişim Tarihi: 07.12.2012.

⁵ ZEYTİN, Zafer, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri (CISG) Hukuku, Ankara, 2011, s. 19.

99'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında bütün ülkeler için yürürlüğe gireceği tarih, 2'nci fıkrasında Sözleşme'ye sonradan katılan ülkeler için yürürlüğe gireceği tarih düzenlenmiştir. Aynı maddenin 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı fıkralarında ise 1964 tarihli Lahey Sözleşmeleri'ne taraf olan ülkeler açısından Viyana Satım Sözleşmesi'nin yürürlüğe girebilmesi için, bu ülkelerin Lahey Sözleşmeleri'nden çekilmesi gerekliliği hüküm altına alınmıştır.

Sözleşme'nin 99'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre, bütün ülkeler bakımından, *“bu Antlaşma, bu maddenin 6. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, 92. madde uyarınca yapılmış bir beyanı içeren bir belge dâhil olmak üzere, onuncu onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer”*. Sözleşme'nin yürürlüğe girebilmesi için Sözleşme'ye taraf olan on ülkenin varlığına ihtiyaç vardır ve 11 Aralık 1986 tarihinde bu şart gerçekleşmiştir⁶. O halde Sözleşme, bu tarihten itibaren on iki ayın bitimini izleyen ayın ilk günü olan 1 Ocak 1988'de yürürlüğe girmiştir⁷.

Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten sonra Sözleşme'yi onaylayan veya Sözleşme'ye katılan ülkeler bakımından Sözleşme, 99'uncu maddenin 2'nci fıkrasına göre, *“bir Devletin, onuncu onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra bu Antlaşmayı onaylaması, kabul etmesi, uygun bulması veya Antlaşmaya katılması halinde, bu Antlaşma, hariç bırakılan Kısım dışında, bu maddenin 6. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, o Devlet bakımından, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer”*.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 99'uncu maddesinin 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı fıkralarına göre ise, *“(3) 1 Temmuz 1964 tarihinde Lahey'de*

⁶ TOKER, Ali Gümrah, 11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Sözleşmesi) Uygulama Alanı, Ankara, 2005, s. 136; ATAMER, Yeşim, “Birleşmiş Milletler Satım Hukukunun Uluslararası Uygulama Alanı”, İBD, Sayı 69, Yıl 1995, s. 552; MISTELIS, Loukas, “CISG'in Uygulama Alanı: Yer, Zaman ve Kişi Bakımından”, Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Editör: Yeşim M. Atamer, İstanbul, 2008, s. 10; ERDEM, Ercüment, “Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı”, Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler, İstanbul, 2008, s. 21; ERDEM, Ercüment, “Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi)”, Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler, İstanbul, 2008, s. 48.

⁷ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 552; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 21; TOKER, s. 136; MISTELIS, s. 10; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 48.

hazırlanan Milletlerarası Mal Satım Sözleşmelerinin Kurulması Hakkında Yeknesak Kanuna İlişkin Antlaşma (1964 Lahey Kurulma Antlaşması) veya 1 Temmuz 1964 tarihinde Lahey'de hazırlanan Milletlerarası Mal Satımı Hakkında Yeknesak Kanuna İlişkin Antlaşma (1964 Lahey Satım Antlaşması)'dan herhangi birine veya her ikisine taraf olan ve bu Antlaşmaya onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan Devlet, aynı anda, 1964 Lahey Kurulma Antlaşması veya 1964 Lahey Satım Antlaşması'ndan, duruma göre birini veya her ikisini, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle feshedecektir.

(4) 1964 Lahey Satım Antlaşmasına taraf olup işbu Antlaşmaya onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan ve işbu Antlaşmanın II. Kısmı ile bağlı olmayacağını 92. madde uyarınca beyan eden veya beyan etmiş bulunan bir Devlet onay, kabul, uygun bulma veya katılma anında, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle 1964 Lahey Satım Antlaşmasını feshedecektir.

(5) 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasına taraf olup işbu Antlaşmaya onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan ve işbu Antlaşmanın III. Kısmı ile bağlı olmayacağını 92. madde uyarınca beyan eden veya beyan etmiş bulunan bir Devlet, onay, kabul, uygun bulma veya katılma anında, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasını feshedecektir.

(6) Bu maddenin amaçları çerçevesinde, 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasına veya 1964 Lahey Satım Antlaşmasına taraf olan Devletler bakımından anılan iki Antlaşma ile ilgili olarak gerekebilecek fesihler hüküm ifade etmeden, söz konusu Devletlerin bu Antlaşmayı onayı, kabulü, uygun bulması ve katılması hüküm ifade etmeyecektir. Bu Antlaşmanın tevdi makamı bu noktada koordinasyonu sağlamak amacıyla, 1964 Antlaşmasının tevdi makamı olan Hollanda Hükümetiyle irtibata geçecektir.” Bu şartlar yerine gelmezse, bir başka ifadeyle 1964 tarihli Lahey Sözleşmeleri'nden herhangi birisine taraf ülke bu sözleşmeden çekilmezse, Viyana Satım Sözleşmesi, bu ülkeler bakımından yürürlüğe girmeyecektir⁸. Bu ülkelerde Viyana Satım Sözleşmesi, yapılan çekilme bildirimlerinin etkisini doğurduğu tarihte yürürlüğe girecektir⁹.

⁸ TOKER, s. 139.

⁹ TOKER, s. 139.

2. Taraflar Arasındaki Satım Sözleşmesi Bakımından Viyana Satım Sözleşmesi'nin Geçerli Olacağı Tarih

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 100'üncü maddesinde, “(1) *Bu Antlaşma bir sözleşmenin kurulmasına ancak, o sözleşmenin akdi konusundaki icabın, 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından bu Antlaşmanın, yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra yapılması halinde uygulanır.*

(2) *Bu Antlaşma, sadece 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra akdedilen sözleşmelere uygulanır” denmektedir.*

Viyana Satım Sözleşmesi'nin bu maddesinden anlaşılacağı üzere, satım sözleşmesinin kuruluşunda Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi için, icabın Sözleşme'nin yürürlüğünden sonra yapılması gerekirken; satım sözleşmesinin ifasında uygulanabilmesi için ise icabın yürürlükten sonra yapılması gerekmemekte, satım sözleşmesinin, Viyana Satım Sözleşmesi'nin yürürlüğünden sonra yapılmış olması yeterli olmaktadır¹⁰. O halde, Sözleşme'nin hükümleri geriye yürümez¹¹. İcabın yapılmasından kastedilen ise icabın gönderildiği andır, icabın vardığı anın bir önemi yoktur¹².

3. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Tarafı Olan Ülkenin Sözleşme'den Çekilme Bildiriminin Geçerli Olacağı Tarih

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 101'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, Sözleşme'nin tarafı olan her ülke, Sözleşme'yi veya Sözleşme'nin ikinci veya üçüncü kısmını, tevdi makamına yapacağı yazılı resmî bir bildirimle feshedebilir.

Sözleşme'nin 101'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre ise, Sözleşme'nin tarafı olan ülke artık Sözleşme ile bağlı olmak istemediğini bildirerek Sözleşme'den çekilirse, “*fesih, bildirim tevdi makamına ulaşmasından itibaren on ikinci ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade eder. Bildirimde, feshin hüküm ifade etmeye başlaması için daha uzun bir sürenin belirtilmiş olması halinde, fesih, tevdi makamına bildirim ulaşmasından itibaren anılan daha uzun sürenin geçmesi ile hüküm ifade*

¹⁰ TOKER, s. 140-141; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 559.

¹¹ TOKER, s. 140.

¹² ZEYTİN, s. 57.

eder". Bu hükme göre on iki aylık süre uzatılabilirken, kısaltılması mümkün değildir¹³.

II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI

Viyana Satım Sözleşmesi, milletlerarası taşınır malların satımına ilişkin sözleşmelerin kuruluşu, ifası ve sona ermesi hakkında hükümler içermektedir¹⁴. Bu Sözleşme'nin konusu sadece milletlerarası satımlara ilişkindir ve taşınır mal satımları için uygulama alanına sahiptir¹⁵. Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanını belirlemek önem arz etmektedir.

Viyana Satım Sözleşmesi, dört kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, "*Uygulama Alanı ve Genel Hükümler*", ikinci kısımda "*Sözleşmenin Kurulması*", üçüncü kısımda "*Malların Satımı*", son kısımda ise "*Son Hükümler*" düzenlenmiştir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı, Sözleşme'nin birinci ve dördüncü kısımlarında düzenlenmiştir. Birinci kısımda, yer ve konu bakımından uygulama alanı, son kısımda ise zaman bakımından uygulama alanı yer almaktadır. Biz de çalışmamızda, Sözleşme'deki bu düzenlemeler doğrultusunda, ilk önce Sözleşme'nin yer bakımından uygulama alanını, daha sonra ise konu bakımından uygulama alanını inceleyeceğiz. Bunun yanı sıra, zaman bakımından uygulama alanına ilişkin açıklamalara, konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına giriş bölümünde yer vermeyi uygun gördük. Bu çalışma, Viyana Satım Sözleşmesi'nin yalnızca uygulama alanına ilişkin olup, Sözleşme'yle ilgili diğer konulara çalışmada yer verilmemiştir.

Ş1. VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NİN YER BAKIMINDAN UYGULAMA ALANI

Viyana Satım Sözleşmesi'nin yer bakımından uygulama alanını düzenleyen 1'inci maddesine göre, "*(1) Bu Antlaşma, işyerleri farklı devletlerde bulunan taraflar arasındaki mal satımı sözleşmelerine, (a) bu devletlerin âkit devletlerden olması veya (b) milletlerarası özel hukuk kurallarının âkit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulanır.*

(2) Tarafların işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması olgusu sözleşmeden veya sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde gerçekleşmiş

¹³ TOKER, s. 144.

¹⁴ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 551; TOKER, s. 27.

¹⁵ MISTELIS, s. 12; TOKER, s. 27; ÖZSUNAY, Ergun, "1980 Tarihli Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Hakkında Viyana Antlaşması (CİSG) Ve Türk Teşebbüslerinin Taraf Olduğu Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Üzerindeki Yansımaları", İBD, Cilt 78, Sayı 3, Yıl 2004, s. 911.

olan görüşmelerden veya verilmiş olan bilgilerden anlaşılmadıkça dikkate alınmaz.

(3) Bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adı veya ticarî nitelikte olması dikkate alınır”.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 1'inci madde hükmüne göre, bu Sözleşme'nin taraflar arasındaki satım sözleşmesine uygulanabilmesi için, sözleşmenin milletlerarası niteliğinin açık olması gerekir¹⁶. Bu da tarafların işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması ve satım sözleşmesinin milletlerarası niteliğinin anlaşılır olmasıyla gerçekleşir. Şimdi Viyana Satım Sözleşmesi'nin yer bakımından uygulanabilmesi için gerekli olan şartları inceleyeceğiz.

I. VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NİN YER BAKIMINDAN UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR

A. İşyerlerinin Farklı Ülkelerde Bulunması

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 1'inci maddesinin ilk fıkrasına göre, Sözleşme'nin yer bakımından uygulanabilmesi için, satım sözleşmesi taraflarının işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması gerekmektedir. Bu gereklilik ile taraflar arasındaki sözleşme milletlerarası bir niteliğe kavuşmaktadır¹⁷. O halde, tarafların işyerleri aynı ülkede bulunuyorsa, başka bir ifadeyle satım milletlerarası bir satım değilse, bu satım sözleşmesine iç hukuk kuralları uygulanacaktır¹⁸. Bu şart, temel bir şart olup, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi için mutlaka gerçekleşmelidir¹⁹.

İşyerlerinin farklı ülkelerde bulunması şartı, Sözleşme'nin uygulama alanının hem genişlemesine hem de daralmasına sebep olmaktadır²⁰. Taraflar arasındaki sözleşme konusu mal, üretiminden satımına hatta tüketimine kadar, üretildiği ülkenin dışına çıkmaya bile, tarafların işyerlerinin farklı

¹⁶ TOKER, s. 31.

¹⁷ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 556; TOKER, s. 32; ATAMER, Yeşim, Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, İstanbul, 2005, s. 47; TİRYAKİ-OĞLU, Bilgin, “11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Ve Sözleşmenin Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları İle İlişkisi”, AÜHF, Cilt 41, Sayı 1, Yıl 1990, s. 194; ZEYİN, s. 42.

¹⁸ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 556; TOKER, s. 32.

¹⁹ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 6; TOKER, s. 33; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 32; TİRYAKİ-OĞLU, s. 194.

²⁰ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 10; TOKER, s. 33; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 33.

ülkelerde bulunmasıyla Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına girebileceken²¹; tarafların işyerlerinin aynı ülkede bulunması durumunda ise, satım ilişkisi birden fazla ülkede etki oluştursa, örneğin mal başka bir ülkede teslim edilse bile Sözleşme'nin uygulama alanına girmeyecektir²².

Viyana Satım Sözleşmesi'nin yer bakımından uygulama alanı, satım sözleşmesi taraflarının işyerlerinin nerede olduğu ile belirlenir, sözleşmenin kurulduğu yer veya ifa yeri dikkate alınmaz²³. O sebeple işyeri ve işyerlerinin farklı ülkelerde olması kavramlarından ne anlamamız gerektiği önem arz etmektedir. Şimdi bu kavramları inceleyeceğiz.

1. İşyeri Kavramı

Viyana Satım Sözleşmesi'nde, işyeri kavramından ne anlaşılması gerektiği hakkında bir tanım yoktur. Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Odası Temsilcisi işyeri kavramını, “*mal veya hizmet satmak amacıyla memurlardan ve bürolardan oluşan sürekli bir ticarî organizasyon*” şeklinde tanımlamıştır²⁴. Doktrinde bazı yazarlar ise işyeri kavramını, merkez gibi katı kurallara tâbi olmayan, sürekli ve düzenli iş yapılan yer şeklinde tanımlamaktadır²⁵. Bazı yazarlarca da işyeri, sözleşme tarafının meslekî faaliyetini fiilen ve ağırlıklı olarak yürüttüğü yer olarak ifade edilmiştir²⁶. Bir başka yazar ise işyerini, millî ve milletlerarası planda ticarî işlemlerde bulunmak amacıyla oluşturulan, devamlı ve düzenli bir organizasyonun bulunduğu yer olarak tanımlamaktadır²⁷.

İşyeri kavramı, satım sözleşmesinin görüşüldüğü veya yapıldığı yeri ifade etmez²⁸. İşyeri, satım sözleşmesinin taraflarının sabit olarak iş ilişkilerini sürdürdüğü yerdir ve hukukî bir bağımsızlığa, örneğin tüzel kişiliğe sahip olması yahut ticarî bir idare merkezi olması gerekmez²⁹. Bunun yanında

²¹ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 10; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 557; TOKER, s. 33-34; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 33.

²² ZEYTİN, s. 42; TOKER, s. 33-34; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 33.

²³ TOKER, s. 34; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 10; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 34.

²⁴ Aynen aktaran ERDEM, Uygulama Alanı, s. 7, TOKER, s. 36, ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 33.

²⁵ TOKER, s. 37.

²⁶ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 49.

²⁷ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 7; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 34.

²⁸ TOKER, s. 37.

²⁹ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 557; TOKER, s. 37; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 49.

geçici yerleşilen yerler veya irtibat büroları işyeri olarak kabul edilemez³⁰. En azından belirli bir süre için bu işletme faaliyet göstermeli ve bazı yetkilerle donatılmış olmalıdır³¹. Satım sözleşmesinin, ana şirketin de ortak olduğu bir yan şirket tarafından yapıldığı hallerde, yan şirketin işyeri esas alınmalıdır³².

Satım sözleşmesi taraflarının farklı ülkelerde birden fazla işyerinin bulunması halinde, tarafların hangi işyerinin esas alınacağı Viyana Satım Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesine göre belirlenecektir. Sözleşme'nin 10'uncu maddesi, "*taraflardan birinin birden fazla işyerinin olması halinde, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde taraflarca bilinen veya dikkate alınan koşullar değerlendirilerek sözleşme ve sözleşmenin ifası ile en yakın irtibat içinde olan işyeri esas alınır; taraflardan birinin hiçbir işyerinin olmaması halinde mutata meskeni esas alınır*" demektir. O halde sözleşme ve sözleşmenin ifası ile en sıkı ilişkili olan işyeri esas alınacaktır. En sıkı ilişkili işyerinin tespitinde, yeknesaklığı sağlamak açısından, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesini sağlayacak işyeri hangisi ise daha çok o tercih edilmelidir³³. Burada tarafların, sözleşmenin kuruluşu sırasında dikkate aldıkları ve bildikleri hususlar da değerlendirilmelidir³⁴.

Taraflardan birinin işyerinin bulunmaması durumu da, Viyana Satım Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesiyle, tarafın mutata meskeni esas alınır denilerek çözüme kavuşturulmuştur.

Satım sözleşmesinin temsilci aracılığı ile yapıldığı durumlarda, temsil doğrudan temsil ise temsil edilenin işyeri, dolaylı temsil ise temsilcinin işyeri Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanında belirleyicidir³⁵.

2. Farklı Ülke

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi için tarafların işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması gerekir. İşyerlerinin farklı ülkelerde bulunup bulunmadığı değerlendirilirken, sözleşmenin kurulması anındaki durum dikkate alınır³⁶. Ancak işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması, Sözleşme'nin

³⁰ ZEYTİN, s. 43; TOKER, s. 37.

³¹ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 557; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 49; Toker, işyerinin belirli bir süre faaliyet göstermesi gerekmediği görüşündedir, TOKER, s. 37.

³² ZEYTİN, s. 43.

³³ TOKER, s. 40.

³⁴ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 558; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 49.

³⁵ ZEYTİN, s. 42.

³⁶ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 558; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 49.

uygulanabilmesi için yeterli değildir. Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, “(a) bu devletlerin âkit devletlerden olması veya (b) milletlerarası özel hukuk kurallarının âkit bir devletin hukukuna atıfyapması” da gerekmektedir. Şimdi bu şartları inceleyeceğiz.

a. Tarafların İşyerlerinin Bulunduğu Ülkelerin Viyana Satım Sözleşmesi'nin Tarafı Olması

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi için, Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre ilk seçenek, tarafların işyerlerinin bulunduğu farklı ülkelerin Sözleşme'nin tarafı olmasıdır. Bir başka ifadeyle, satım sözleşmesi taraflarının işyerleri, Viyana Satım Sözleşmesi'nin tarafı olan farklı ülkelerde bulunmalıdır³⁷. O halde, Viyana Satım Sözleşmesi'ne taraf ülkelerde, bu ülkelerin kanunlar ihtilâfi kuralları uygulanmayacak, doğrudan Viyana Satım Sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır³⁸. Ancak bu şart, sadece Sözleşme'ye taraf olan ülkelerin mahkemelerini bağlar³⁹. Viyana Satım Sözleşmesi'ne taraf olmayan bir ülkenin mahkemesinde davanın açılmış olması halinde, bu şart gerçekleşse bile, hâkim, Sözleşme'yi uygulamak zorunda değildir⁴⁰.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi için, satım sözleşmesi taraflarının Sözleşme'nin uygulanmasını engellememeleri gerekir⁴¹. Viyana Satım Sözleşmesi'nin, 1'inci madde 1'inci fıkra (a) bendi uyarınca uygulandığı durumlarda, Sözleşme belirli bir ülkenin hukuku olarak değil, bütün hukuk düzenlerinden bağımsız olarak uygulanır⁴².

b. Ülkenin Kanunlar İhtilâfi Kurallarının Viyana Satım Sözleşmesi'ne Taraf Olan Ülkenin Hukukuna Atıfta Bulunması

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulabilmesi için, Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre ikinci seçenek, ülkenin kanunlar ihtilâfi kurallarının Sözleşme'ye taraf bir ülke hukukuna atıfta bulunmasıdır. Bu kurala göre, yine satım sözleşmesi taraflarının işyerlerinin farklı ülkelerde olması gerekirken, işyerlerinin bulunduğu ülkelerin Viyana Satım Sözleşmesi'ne taraf olması gerekmez⁴³. Burada hâkim, kanunlar ihtilâfi kurallarına göre

³⁷ TOKER, s. 41; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 559; TİRYAKİOĞLU, s. 195.

³⁸ MISTELIS, s. 16; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 51; TOKER, s. 42.

³⁹ TİRYAKİOĞLU, s. 195; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 51; TOKER, s. 42.

⁴⁰ TİRYAKİOĞLU, s. 195; TOKER, s. 42; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 51.

⁴¹ TOKER, s. 43; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 559.

⁴² TİRYAKİOĞLU, s. 195.

⁴³ TOKER, s. 44; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 561; ERDEM, Uygulama Alanı,

yetkili hukuku Sözleşme'ye taraf olan bir ülkenin hukuku olarak tespit ederse, Viyana Satım Sözleşmesi'nin hükümleri o ülkenin iç maddî hukuku sıfatıyla uygulama alanı bulur⁴⁴.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin bu hükmü, Sözleşme'ye taraf olan bir ülkede davanın açılması durumunda, bu ülkenin kanunlar ihtilâfi kurallarının yine Sözleşme'ye taraf bir ülke hukukunu göstermesi durumunu ele almıştır⁴⁵. Hukuku uygulanacak ülke olarak tespit edilen ülkenin, söz konusu olayda Sözleşme'yi uygulayıp uygulamayacağına bir önemi yoktur⁴⁶. Bir başka ifadeyle Viyana Satım Sözleşmesi'nin bu hükmü, kanunlar ihtilâfi kurallarına etki tanımış, atfi reddetmiştir⁴⁷. İşyerlerinin farklı ülkelerde bulunması şartı gerçekleşmişse ve davanın açıldığı Sözleşme'ye taraf ülkenin kanunlar ihtilâfi kurallarının gösterdiği ülke de Sözleşme'ye tarafsız, Sözleşme bu ülkenin iç hukuku olarak uygulanacak, o ülkenin kanunlar ihtilâfi kuralları dikkate alınmayacaktır⁴⁸.

Dava, Sözleşme'ye taraf olmayan bir ülkede açılmışsa, Viyana Satım Sözleşmesi'nin bu hükmü, o ülke mahkemesi için bağlayıcı değildir⁴⁹. Bu durumda hâkim, kendi kanunlar ihtilâfi kurallarına göre uygulanacak ülke hukukunu tespit edecektir. Hâkimin kendi kanunlar ihtilâfi kuralları atfi kabul ediyorsa, hukuku uygulanacak olan ülkenin kanunlar ihtilâfi kurallarına bakacak ve bu kurallar Sözleşme'ye taraf bir ülke hukukunun uygulanmasını öngörüyorsa Viyana Satım Sözleşmesi'ni iç maddî hukuk sıfatıyla uygulayacak, Sözleşme'ye taraf olmayan bir ülke hukukunun uygulanmasını öngörüyorsa da Sözleşme'yi uygulamayacaktır⁵⁰.

Atıf, çeşitli hukuk sistemlerinde belirli amaçlarla ve belirli konulara hasredilmiş bir şekilde genellikle kabul edilmiştir⁵¹. Atfın kabulü durumunda hâkim, önüne gelen meselede yetkili hukuku tespit ettikten sonra, bu hukuku

s. 11; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 52; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 36.

⁴⁴ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 560; TİRYAKİOĞLU, s. 195; TOKER, s. 45; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 36.

⁴⁵ TİRYAKİOĞLU, s. 196.

⁴⁶ TİRYAKİOĞLU, s. 196.

⁴⁷ TİRYAKİOĞLU, s. 196.

⁴⁸ TİRYAKİOĞLU, s. 196.

⁴⁹ TİRYAKİOĞLU, s. 196.

⁵⁰ TİRYAKİOĞLU, s. 197.

⁵¹ ÇELİKEL, Aysel, "Türk Milletlerarası Özel Hukuk'unda Atıf Prensipli'nin Uygulanması", MHB, Sayı 2, Yıl 3, 1983, s. 2-3.

sadece iç maddî hukuk kurallarını dikkate alarak değil, bu hukukun aynı zamanda kanunlar ihtilâfî kurallarını da bir bütün olarak dikkate alıp olayın çözümünü bu şekilde belirleyeceği hukuka göre yapar⁵². O halde atıf mevcut ise hâkim, yetkili hukukun kanunlar ihtilâfî kurallarını re'sen tespit edecek, bu kuralların derdest olan konuda başka bir bağlama noktasına dayalı kural getirmesi ihtimalinde, meseleyi bu bağlama kuralının gösterdiği kanuna göre çözümleyecektir⁵³. Atıf, çoğu ülkede bir kısım hukukî ilişkiler bakımından reddedilirken, kabul edildiği hukukî ilişkiler bakımından ise sınırsız bir şekilde değil, belirli bir dereceden sonra kısımlı bir şekilde kabul edilmektedir⁵⁴.

B. İşyerlerinin Farklı Ülkelerde Bulunduğunun Anlaşılır Olması

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi için, Sözleşme'nin 1'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre, *“ tarafların işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması olgusu sözleşmeden veya sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde gerçekleşmiş olan görüşmelerden veya verilmiş olan bilgilerden...”* anlaşılır olmalıdır. Aksi durumda işyerlerinin farklı ülkelerde olması olgusu dikkate alınmaz. Bir başka ifadeyle, Viyana Satım Sözleşmesi uygulama alanı bulmaz. Bunun sebebi, bu durumda işlemin milletlerarası niteliğinin açık olmamasıdır⁵⁵.

Satım sözleşmesinin milletlerarası niteliğinin objektif olarak anlaşılır olması yeterlidir; taraflar işyerlerinin farklı ülkelerde bulunduğunu bilmeseler de, objektif olarak bunun farkına varabileceklerse, Viyana Satım Sözleşmesi uygulama alanı bulacaktır⁵⁶. Bunun yanı sıra tarafların, işyerlerinin farklı ülkelerde olduğunu bilmeleri yeterli olup, Viyana Satım Sözleşmesi'nin tarafı olan bir ülkede olduğunun bilinmesinin önemi yoktur⁵⁷. Satım sözleşmesinin, Viyana Satım Sözleşmesi'nin kapsamına giren bir sözleşme olduğunun da taraflarca bilinmesi gerekmez⁵⁸.

⁵² DOĞAN, Vahit, Milletlerarası Özel Hukuk, Ankara, 2010, s. 142; ÇELİKEL, s. 1.

⁵³ ÇELİKEL, s. 1.

⁵⁴ DOĞAN, s. 149.

⁵⁵ TOKER, s. 53; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 558; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 49.

⁵⁶ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 558; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 50; TOKER, s. 54.

⁵⁷ ZEYTİN, s. 44; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 559; TOKER, s. 43; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 51.

⁵⁸ ZEYTİN, s. 44; ancak *Toker*, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulabilmesi için, satım sözleşmesinin taraflarının, sözleşme yapıldığı sırada aralarındaki sözleşmenin Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına girdiğini bilmeleri gerektiği, aksi durumda Sözleşme'nin uygulama alanı bulamayacağı görüşündedir, TOKER, s. 54.

C. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Uygulanmasında Dikkate Alınmayacak Durumlar

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 1'inci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre, *"bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adı veya ticarî nitelikte olması dikkate alınır"*. O halde, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanması bakımından maddede sayılan durumlar önemli değildir.

Satım sözleşmesinin taraflarının aynı ülke vatandaşı olması veya Viyana Satım Sözleşmesi'ne üye olmayan ülkenin vatandaşı olması, Sözleşme'nin uygulama alanı bakımından önem taşımaz⁵⁹. Önemli olan işyerlerinin farklı ülkelerde bulunmasıdır.

Tarafların tacir sıfatı veya sözleşmenin ticarî niteliği ise, Viyana Satım Sözleşmesi'nin tüm hükümleri bakımından değil, sadece Sözleşme'nin yer bakımından uygulama alanının belirlenmesinde dikkate alınmamaktadır⁶⁰. Tarafların tacir sıfatı, örneğin satıcının malı teslim etmesi gereken sürenin belirlenmesi gibi başka konularda göz önüne alınabilir⁶¹.

II. VIYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NİN YER BAKIMINDAN UYGULAMA ALANI İLE İLGİLİ KONULABİLECEK ÇEKİNCELER

Viyana Satım Sözleşmesi'nin son kısmında, Sözleşme'nin yer bakımından uygulanmasına, Sözleşme'ye taraf ülkelerin getirebilecekleri çekinceler belirtilmiştir. Bu çekinceler, Sözleşme'nin 92'nci, 93'üncü, 94'üncü ve 95'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 92'inci maddesi ile Sözleşme'nin tarafı olan her ülkeye, bu Sözleşme'nin ikinci veya üçüncü kısmıyla bağlı olmadıkları hakkında çekince ileri sürebilme imkânı tanınmıştır. Bu sayede çekince ileri süren ülkelerin bu kısımlar bakımından Sözleşme'nin 1'inci maddesinin 1'inci fıkrası anlamında taraf ülke kabul edilmeyecekleri düzenlenmiştir.

Sözleşme'nin 93'üncü maddesinde, anayasasında bu Sözleşme'de düzenlenen konularla ilgili farklı hukuk sistemleri uygulanmakta olan federal ülkelerin koyabilecekleri çekinceler düzenlenmiştir⁶². Bu şekilde çekince

⁵⁹ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 557; TOKER, s. 55; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 54; MISTELIS, s. 13.

⁶⁰ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 9; TOKER, s. 56; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 38.

⁶¹ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 9; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 38.

⁶² ZEYTİN, s. 40; TOKER, s. 60; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 561.

koyan bir federal ülkede bulunan işyeri, işyerinin Sözleşme'nin uygulanacağı bir federe ülkede bulunması dışında, Sözleşme'ye taraf ülkede bulunuyor kabul edilmeyecektir⁶³. Bu durumda Viyana Satım Sözleşmesi, federal bir ülkenin tüm ülkesel birimlerine uygulanmayabilir⁶⁴. Bir başka ifadeyle federal ülke, Sözleşme'nin, ülkesel birimlerinin tamamına ya da sadece birine yahut birçoğuna uygulanmayacağını belirtme imkânına sahiptir⁶⁵.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 94'üncü maddesi ile bu Sözleşme'de düzenlenen konular hakkında aynı veya birbirine çok yakın hukukî kurallara sahip olan iki veya daha fazla âkit ülkeye, bu Sözleşme'nin, işyeri o ülkelerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağı konusunda her zaman çekince koyabilme ve kendi yeknesak kurallarını uygulayabilme imkânı verilmiştir⁶⁶. Bu durumda, Viyana Satım Sözleşmesi karşılıklı olarak Sözleşme'nin uygulanmayacağı yönünde anlaşılan ülkeler arasında uygulanmayabilir⁶⁷. Aynı maddenin ikinci fıkrasıyla da Viyana Satım Sözleşmesi'nde düzenlenen konular hakkında, Sözleşme'ye taraf olmayan bir veya birden fazla ülkeyle aynı veya birbirine çok yakın hukukî kurallara sahip olan bir âkit ülkenin, Sözleşme'nin, işyeri o ülkelerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağı konusunda her zaman çekince koyabileceği düzenlenmiştir. Buna göre, Sözleşme'ye taraf olan bir ülke, kendi ülkesinde ve Sözleşme'ye taraf olmayan bir ülkede işyeri olan satım sözleşmesi taraflarının bulması ihtimalinde, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanmayacağı yönünde çekince koyabilir⁶⁸.

Sözleşme'nin 95'inci maddesine göre, “*her devlet, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesi sırasında, bu Antlaşmanın 1. maddesinin 1. fıkrasının b bendi ile bağlı olmayacağını beyan edebilir*”. Bu çekince, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanını daraltmaktadır. Bu hükmün amacı, Sözleşme'nin 1'inci maddesinin 1'inci fıkra (b) bendini ortadan kaldırmak değil, sadece çekince koyan ülkelerin bu hüküm ile

⁶³ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 14; TOKER, s. 61; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 40; ÖZSUNAY, s. 948-949; ZEYTİN, s. 40.

⁶⁴ MISTELIS, s. 14; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 40.

⁶⁵ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 14; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 39-40.

⁶⁶ TOKER, s. 63; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 561.

⁶⁷ MISTELIS, s. 14.

⁶⁸ ZEYTİN, s. 41.

bağlı olmayacaklarını belirtmektir⁶⁹. Bu çekince konulmuşsa, kanunlar ihtilâfi kurallarına göre hukuku uygulanacak ülkenin millî hukuk kuralları uygulanacak, Viyana Satım Sözleşmesi uygulanmayacaktır⁷⁰. Bu madde, çekince koymuş ülkenin kanunlar ihtilâfi kurallarının kendi hukukuna atıf yapması halinde Sözleşme'nin uygulama alanı bulmayacağı şeklinde anlaşılmalıdır⁷¹.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 97'nci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre, konulan çekinceler her zaman geri alınabilir. Son olarak belirtmek gerekir ki, Türkiye bu Sözleşme'yi hiçbir çekince koymadan kabul etmiştir.

Ş2. VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NİN KONU BAKIMINDAN UYGULAMA ALANI

Viyana Satım Sözleşmesi, Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, milletlerarası mal satım sözleşmeleri hakkında uygulama alanı bulur. O halde, Viyana Satım Sözleşmesi'nin konusunu “*mal satımı sözleşmeleri*” oluşturur.

Sözleşme'nin 2'nci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı maddeleri, bu Sözleşme'nin konu bakımından uygulama alanını düzenlemektedir. Ancak bu hükümlerin bir kısmı ile bazı mal satımı sözleşmeleri ve bir takım konular uygulama alanı dışında bırakılmış, bazı hükümlerle de Sözleşme'nin uygulama alanı genişletilmiştir.

Şimdi bu hükümler ışığında, Viyana Satım Sözleşmesi'nin konu bakımından uygulama alanına giren satım sözleşmelerini, satım sözleşmesinin konusu olan mal kavramını, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulandığı ve uygulama alanı dışında kalan konular ile tarafların Sözleşme'nin uygulanmasını kararlaştırması durumunu inceleyeceğiz.

I. SATIM SÖZLEŞMESİ

A. Satım Sözleşmesi Kavramı

Satım sözleşmesinden ne anlaşılması gerektiği, Viyana Satım Sözleşmesi'nde tanımlanmamıştır. Satım sözleşmesi, bir miktar para ile satım konusu malların değiştirilmesi ve mülkiyetlerinin geçirilmesi konusunda borçlanılan, alıcı ve satıcının karşılıklı irade birleşimleriyle varlık kazanan

⁶⁹ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 13; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 39.

⁷⁰ TOKER, s. 66; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 560-561.

⁷¹ TOKER, s. 69; TİRYAKİOĞLU, s. 199.

sözleşmedir⁷². Viyana Satım Sözleşmesi bakımından, satım sözleşmesinde, mülkiyetin hangi anda geçtiği, sözleşmenin şarta veya vadeye bağlanmış olup olmadığı önem taşımaz ve bu haller sözleşmenin satım sözleşmesi olma niteliğini değiştirmez⁷³.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 30'uncu maddesine göre satıcının borçları, malı teslim etmek, malın mülkiyetini geçirmek ve gerekirse mala ilişkin belgeleri teslim etmek; 53'üncü maddeye göre alıcının borçları ise, bedeli ödemek ve malı teslim almaktır.

Viyana Satım Sözleşmesi, Sözleşme'ye tâbi bir satım sözleşmesine ilişkin ön sözleşmeye ve bir dizi satım sözleşmesi akdetmenin yükümlenildiği çerçeve sözleşmelere uygulanmazken⁷⁴; alım, önalım ve geri alım haklarının kullanılması sonucu meydana gelen satım sözleşmelerinde uygulama alanı bulmaktadır⁷⁵.

Kiralayana malı satın alma seçeneği de tanınan finansal kiralama sözleşmelerinde, tarafların iradesi ön planda tutularak sözleşmenin ağır basan yönü tespit edilmeli ve buna göre bir sonuca varılarak Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanıp uygulanmayacağına karar verilmelidir⁷⁶. Ancak doktrinde, bu sözleşmelerde kiralama unsuru ön planda olduğundan, finansal kiralama sözleşmelerinin Sözleşme'nin uygulama alanına girmeyeceği de savunulmaktadır⁷⁷.

Doktrinde bazı yazarlarca, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına, satım sözleşmesinin yanında, satıma çok benzediğinden dolayı, trampa sözleşmesinin de gireceği kabul edilmiştir⁷⁸. Bazı yazarlar ise, trampa

⁷² ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 553-554; TOKER, s. 76; HEIDERHOFF, Bettina, "CISG'in Uygulama Alanı: Konu Bakımından", Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Editör: Yeşim M. Atamer, İstanbul, 2008, s. 26; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 15; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 41; ZEYTİN, s. 47; ZEVLİLİLER, Aydın, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 8. Baskı, Ankara, 2004, s. 52; ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Bası, Ankara, 2012, s. 59; YAVUZ, Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 10. Bası, İstanbul, 2012, s. 23-24.

⁷³ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 36; ZEYTİN, s. 51.

⁷⁴ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 37; ZEYTİN, s. 54; Zeytin, ön sözleşme ile asıl sözleşme arasındaki yakın ilişki sebebiyle ön sözleşmeye de Viyana Satım Sözleşmesinin uygulanabileceği görüşündedir, ZEYTİN, s. 52.

⁷⁵ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 37; ZEYTİN, s. 52.

⁷⁶ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 38.

⁷⁷ ZEYTİN, s. 56.

⁷⁸ TOKER, s. 77.

sözleşmesi her ne kadar bazı ulusal hukuk düzenlerinde satım sözleşmesi hükümlerine tâbi tutulsa da, bu yaklaşımın Viyana Satım Sözleşmesi'ne aktarılmasının uygun olmayacağı görüşünü benimsemiştir⁷⁹. Bazı yazarlar da, Viyana Satım Sözleşmesi'nin alıcının borcunu oluşturan ücret borcunu para olarak belirlediğinden yola çıkarak, trampa sözleşmesinin kapsam dışı kabul edilmesi gerektiği görüşündedir⁸⁰. Genel kabul, trampa sözleşmesinin Viyana Satım Sözleşmesi'nin düzenleme alanına girmediğidir⁸¹. Ancak burada, sözleşmenin gerçekten trampa mı olduğu, yoksa iç içe geçmiş iki satım sözleşmesi mi bulunduğu hususuna dikkat edilmelidir⁸².

Viyana Satım Sözleşmesi'nde, bu Sözleşme'nin hangi tür satımları kapsadığı düzenlenmemiştir. Ancak Sözleşme kapsamına dâhil edilmeyen satım sözleşmelerine açık olarak yer verilmiştir.

B. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Uygulama Alanı Dışında Tutulan Satım Sözleşmeleri

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 2'nci maddesi ile bazı satım sözleşmeleri, Sözleşme'nin uygulama alanı dışında bırakılmıştır. Bu madde, “*bu Antlaşma aşağıdaki satımlara uygulanmaz (a) Kişisel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınması; meğerki satıcı, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmesin ve bilmesi gerekmesin; (b) Açık artırma yoluyla yapılan satımlar; (c) Cebri icra veya diğer kanun gereği yapılan satımlar...*” demektedir.

O halde bu maddeye göre, kişisel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınmasına ilişkin satımlara, açık artırma yoluyla yapılan satımlara, cebri icra veya adli makamların diğer herhangi bir kararına dayanarak yapılan satımlara, Viyana Satım Sözleşmesi uygulanmaz.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanması her ne kadar tarafların tacir veya satımın ticarî olup olmamasına bağlı değilse de, Sözleşme bu düzenleme ile tüketici satımlarına uygulanamayacaktır⁸³. Zira kişisel veya ailevî ihtiyaç yahut ev ihtiyacı için mal alınmasına ilişkin satımlardan kasıt,

⁷⁹ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 38.

⁸⁰ ZEYTİN, s. 56.

⁸¹ HEIDERHOFF, s. 31; ZEYTİN, s. 56.

⁸² HEIDERHOFF, s. 31.

⁸³ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 554-555; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 54; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 16; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 42; ZEYTİN, s. 54.

tüketici satımlarıdır⁸⁴. Bu satımlar bakımından malların çeşit ve miktarıyla ilgili herhangi bir sınırlama mevcut değildir⁸⁵.

Sözleşme’de tüketici satımları, sadece mala ilişkin kullanım amacı ön plana alınarak tanımlanmıştır⁸⁶; alıcının veya malın özellikleri önem taşımamaktadır⁸⁷. Alıcının satın aldığı malı, satım sözleşmesinde belirttiği amaçtan farklı bir amaçla kullanması, Viyana Satım Sözleşmesi’nin uygulanması bakımından önem taşımaz; önemli olan satım sözleşmesinin yapıldığı andaki satın alma amacıdır⁸⁸. İşlemin Viyana Satım Sözleşmesi’nin uygulama alanına girip girmediği konusunda belirleyici olan, satın alan kişinin kullanım amacıdır; satan kişinin tacir olup olmaması yahut kişisel amaçla kullandığı bir malı satıyor olması önem taşımaz⁸⁹. Ticarî satış gibi görünen bir satım sözleşmesinin aslında bir tüketici satışı olması söz konusu ise, bunu alıcının ispat etmesi gerekir⁹⁰.

Viyana Satım Sözleşmesi’nde bu tip tüketici satımları için bir istisna da belirtilmiştir. Sözleşme’ye göre satıcı, satım sözleşmesinin akdi sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmiyor ve bilmesi de gerekmiyorsa, bu satım sözleşmeleri için Viyana Satım Sözleşmesi uygulanabilecektir.

C. Satım Sözleşmesi Gibi Değerlendirilen Sözleşmeler

Viyana Satım Sözleşmesi’nin 3’üncü maddesinde, “(1) İmal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılır; meğerki, bunları sipariş eden taraf imalat veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmiş olsun. (2) Bu Antlaşma, mal temin eden tarafın ediminin, ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasından oluştuğu sözleşmelere uygulanmaz” denmektedir. Bu hüküm ile Sözleşme’nin uygulama alanı genişletilmiştir⁹¹.

⁸⁴ BIANCA, C.M./BONELL, M.J., Commentary On The International Sales Law The 1980 Vienna Sales Convention, Milan, 1987, s. 37; TOKER, s. 79; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 555; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 16; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 40; HEIDERHOFF, s. 26; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 42; TIRYAKIOĞLU, s. 200; ZEYTİN, s. 54.

⁸⁵ TOKER, s. 79.

⁸⁶ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 40.

⁸⁷ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 40-41.

⁸⁸ TOKER, s. 82-83; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 41.

⁸⁹ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 41.

⁹⁰ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 555.

⁹¹ HEIDERHOFF, s. 27; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 38.

Sözleşme'nin bu maddesine göre, imal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılacak ve Viyana Satım Sözleşmesi uygulama alanı bulacaktır. Burada satıcı, kendisinin veya onun için bir üçüncü kişinin imal edeceği malı, alıcıya teslim borcu altına girmektedir⁹². Türk Hukuku'na göre, üretim ve imal edilecek malın teslimine ilişkin sözleşmeler eser sözleşmesi sayılmaktadır⁹³. Eser sözleşmesi, müteahhidin, iş sahibinin ödemeyi taahhüt ettiği ücret karşılığında bir eser meydana getirmeyi üstlendiği sözleşme tipidir⁹⁴. O halde, bu madde anlamında şartlar gerçekleştiği takdirde, eser sözleşmeleri için de Viyana Satım Sözleşmesi uygulanabilecektir⁹⁵.

Viyana Satım Sözleşmesi'ndeki bu kuralın, bir başka deyişle eser sözleşmeleri için Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanabilmesi, imalat veya üretim için gerekli malzemenin satıcı tarafından temin edilmesine bağlıdır⁹⁶. Malı sipariş eden taraf, bir başka ifadeyle alıcı, malın imal veya üretimi için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünü temin ediyorsa, taraflar arasındaki sözleşme satım sözleşmesi sayılmayacaktır. Bu halde sözleşmenin eser sözleşmesi niteliği ağır basacak ve artık Viyana Satım Sözleşmesi uygulanamayacaktır⁹⁷.

Bu maddede geçen “*esash bir bölüm*” ifadesine ne anlam verilmesi gerektiği, her somut olayın şartlarına bakılarak belirlenmelidir⁹⁸. Bu belirleme ise, malzemenin ekonomik değeri esas alınarak yapılmalıdır⁹⁹. Fakat

⁹² ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 554; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 38-39.

⁹³ TOKER, s. 99.

⁹⁴ ZEVLİLİLER, s. 325; ARAL/AYRANCI, s. 313; YAVUZ, s. 435; AYAN, Serkan, İnşaat Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdü, Ankara, 2008, s. 23; ŞENOCAK, Zarife, Eser Sözleşmesinde Aybın Giderilmesini İsteme Hakkı, Ankara, 2002, s. 5; GÖKYAYLA, K. Emre, Eser Sözleşmesinde Ek İş ve İş Değişikliği, İstanbul, 2009, s. 4; CANBOLAT, Ferhat, İstisna Sözleşmesinde İş Sahibinin Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Hakları, Ankara, 2009, s. 5; KOSTAKOĞLU, Cengiz, İnşaat Hukuku ve Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri, İstanbul, 2008, s. 17; ÖZYÖRÜK, Sezer, İnşaat Sözleşmesi (Yapısı-Feshi Borçlar Kanununun 371. Maddesine Göre Feshin Sonuçları), Ankara, 1988, s. 1; ERDOĞAN, İhsan, “İstisna Sözleşmesi ve Bazı İş Görme Sözleşmeleri İle Karşılaştırılması”, SÜHFD, Ocak-Haziran 1990, Cilt 3, Sayı 1, s. 135.

⁹⁵ TOKER, s. 100.

⁹⁶ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 39.

⁹⁷ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 554; TOKER, s. 100; BIANCA/BONELL, s. 42.

⁹⁸ HEIDERHOFF, s. 30; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 554; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 39.

⁹⁹ CISG Danışma Kurulu tarafından 24 Ekim 2004 tarihinde verilmiş olan 4 numaralı Görüş bu

teknik bilgi, kalıp, taslak ve benzeri şeyler, malzeme kavramına girmemektedir¹⁰⁰. Buna karşın, kumaş ve diğer malzemelerin alıcı tarafından temin edildiği tekstil sektöründeki fason üretimler, bu Sözleşme'nin kapsamı dışında kalacaktır¹⁰¹. Teslim edilen malın monte edilmesinin söz konusu olduğu hallerde ise, emek unsuru ağır basıyorsa eser, malzeme unsuru ağır basıyorsa satım sözleşmesinin varlığı kabul edilmelidir¹⁰². Eser sözleşmesi olarak kabul ediliyorsa Viyana Satım Sözleşmesi uygulanmayacaktır¹⁰³.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasına göre, mal temin eden tarafın borcu, ağırlıklı olarak işgücü veya diğer hizmetlerin sağlanması ise, yine Viyana Satım Sözleşmesi uygulanmayacaktır. Borcun ağırlıklı kısmı işgücü veya diğer hizmetlerin sağlanması değilse, bir başka ifadeyle satım unsuru ağır basıyorsa, Viyana Satım Sözleşmesi uygulama alanı bulabilecektir¹⁰⁴. Edimin ağırlığını bir işgücünün veya diğer bir hizmetin sağlanması oluşturuyorsa hizmet sözleşmesinin varlığı kabul edilir. Zira hizmet sözleşmesi, işçinin bir ücret karşılığında belirli veya belirsiz bir zaman için işverenin hizmetinde çalışmayı ve onun direktifi altında işi ifa etmeyi taahhüt ettiği sözleşmelerdir¹⁰⁵.

II. SATIM SÖZLEŞMESİNİN KONUSU OLAN MAL

A. Mal Kavramı

Mal kavramı, taşınır ve taşınmaz niteliğindeki tüm nesnel varlığa sahip ve mülkiyetin konusu olmaya elverişli olan eşyayı ifade eder¹⁰⁶. Bunun yanı sıra satım sözleşmesi bakımından malın mutlaka nesnel bir varlığa sahip olması gerekmez¹⁰⁷. Egemenlik altına alınabilen ve mülkiyetin konusu olmaya elverişli bulunan, başkasına para karşılığı devredilebilen her türlü eşya, doğal güç, alacak ve mal varlığına girip parasal değeri bulunan tüm haklar satım sözleşmesinin konusunu oluşturabilir¹⁰⁸.

yöndedir, ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 39; ZEYTİN, s. 52.

¹⁰⁰ HEIDERHOFF, s. 30; ZEYTİN, s. 52.

¹⁰¹ ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 46.

¹⁰² ERMAN, Hasan, İstisna Sözleşmesinde Beklenilmeyen Hâller (BK 365/2), İstanbul, 1979, s. 18; ÖZ, Turgut, İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi, İstanbul, 1989, s. 11; TOKER, s. 105; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 39-40.

¹⁰³ TOKER, s. 105.

¹⁰⁴ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 39.

¹⁰⁵ YAVUZ, s. 384-385; ZEVKLİLER, s. 310-311.

¹⁰⁶ ZEVKLİLER, s. 52.

¹⁰⁷ ZEVKLİLER, s. 52; ARAL/AYRANCI, s. 64; YAVUZ, s. 26.

¹⁰⁸ ZEVKLİLER, s. 52; ARAL/AYRANCI, s. 63-64; YAVUZ, s. 26.

Viyana Satım Sözleşmesi bakımından ise, Sözleşme’de mal kavramı tanımlanmamıştır. Lâkin bu Sözleşme sadece taşınır mal satımına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Sözleşme bakımından mal kavramı, taşınmaz malları ve sınaî mülkiyet hakkı, alacak hakkı gibi maddî olmayan varlıkları kapsamamaktadır¹⁰⁹. Diğer bir ifadeyle, bu Sözleşme açısından mal kavramı, yalnızca maddî taşınırları ifade eder¹¹⁰. O halde Viyana Satım Sözleşmesi kapsamında maldan anlaşılması gereken, bir nesnede cisimlenmiş ve nakledilmesi mümkün olan mallardır¹¹¹. Malın kullanılmış veya yeni olması, Sözleşme’nin uygulama alanı açısından önemli değildir¹¹².

Yazılımların Viyana Satım Sözleşmesi kapsamında mal sayılıp sayılmayacakları ise tartışmalı bir konudur. Elektronik bilgi işlem sistemlerinin gözle görülemeyen ancak makine çalıştırıldığında anlaşılabilen, makineye hayatiyet kazandıran bilgisayar programlarına yazılım denir¹¹³.

Doktrinde bazı yazarlar, yazılım kalıcı bir veri taşıyıcısı üzerinde kayıtlı bulunduğu sürece taşınabilir maddî bir mal olduğundan, kalıcı bir veri taşıyıcısına kayıtlı yazılımların, Viyana Satım Sözleşmesi’nin kapsamına dahil edilmesi gerektiği görüşündedir¹¹⁴. Bu yazarlar, elektronik yazılımlar, örneğin internet üzerinden yapılan satımlar için ise durumun farklı olduğu ve onlar için Sözleşme’nin uygulanmaması gerektiği fikrindedirler¹¹⁵. Bazı yazarlar ise, cismanî varlığı olmayan ama hâkimiyet altına alınıp sınırlandırılabilen fikrî eserler ve şeylerin edinilmesindeki yonteme bakılmaksızın mal sayılarak Sözleşme kapsamında değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir¹¹⁶. Doktrinde bazı yazarlar da, standart olmayan bir yazılıma ilişkin sözleşmenin, Viyana

¹⁰⁹ TOKER, s. 88-89; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 44-45; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 16; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 42; HEIDERHOFF, s. 32; ZEYTİN, s. 48, 50.

¹¹⁰ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 554; ERDEM, Uygulama Alanı, s. 16; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 42; HEIDERHOFF, s. 32; *Kaplan*, Viyana Satım Sözleşmesi’nin kapsama alanının yalnız maddî şeylerle sınırlı olmadığı görüşündedir, KAPLAN, Yavuz, “1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Viyana Sözleşmesi Çerçevesinde, İnternet Ortamında Bilgisayar Programı Satış Sözleşmesi”, MHB, Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan, Yıl 22, Sayı 2, 2002, s. 344-345.

¹¹¹ ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 44; HEIDERHOFF, s. 33.

¹¹² ZEYTİN, s. 51.

¹¹³ YILDIRIM, Mustafa Fadıl, Standart Bilgisayar Program Devir Sözleşmeleri (Paket Yazılım Sözleşmeleri), İstanbul, 1999, s. 7-8.

¹¹⁴ TOKER, s. 89; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 44; KAPLAN, s. 356.

¹¹⁵ TOKER, s. 89-90.

¹¹⁶ ZEYTİN, s. 50.

Satım Sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığı, bu gibi durumlarda veri taşıyıcısının var olup olmamasının dahi önem taşımadığı görüşündedir¹¹⁷.

Standart yazılım, önceden hazırlanmış ve geniş bir kullanıcı çevresinin standardize edilmiş ihtiyaçlarına cevap veren programlardır¹¹⁸. Standart olmayan yazılım, bir başka deyişle özel programlar ise, kullanıcının arzularına paralel olarak hazırlanan, ferdi, özel yazılımlardır¹¹⁹. Kanaatimizce, özel bir bilgisayar programı imal ettirildiğinde, bunu satım sözleşmesi olarak değerlendirmek mümkün olmayacağından ve Viyana Satım Sözleşmesi bakımından ise emek unsuru ağır basacağından, bu tür yazılımlar Sözleşme'nin uygulama alanı dışında kalacaktır. Burada üzerinde durmamız gereken standart bilgisayar programlarının mal sayılıp sayılmayacağıdır.

Bilgisayar programı devir sözleşmelerini, saf satım sözleşmelerinden ayırt etmek gerekir. Bilgisayar programı devri sözleşmesinde ivaz karşılığı sürekli bir devir, diğer bir anlatımla satım vardır¹²⁰. Bununla birlikte, saf satım sözleşmesine göre, bilgisayar programı devir sözleşmelerinde fikrî haklardan kaynaklanan hak ve yükümlülükler yoktur¹²¹. Bilgisayar programı devir sözleşmesinde fikrî bir hak olan çoğaltma hakkı kanunî sınırları içerisinde programı devralana geçer¹²². O halde bu sözleşme, lisans ve satım sözleşmelerinin unsurlarından oluşan karma bir sözleşmedir¹²³. Buna rağmen, satım sözleşmesine ilişkin hükümlerin, bilgisayar programı devir sözleşmelerine uygulanmasına bir engel de bulunmamaktadır¹²⁴.

Bilgisayar programları veri taşıyıcısına kaydedilmekte ve bu şekilde ondan yararlanılmaktadır¹²⁵. Dış dünyaya veri taşıyıcısına kaydedildiğinde yansıdığından, onu veri taşıyıcısından ayrı nitelendirmek uygun değildir¹²⁶. O

¹¹⁷ HEIDERHOFF, s. 33.

¹¹⁸ YILDIRIM, s. 13.

¹¹⁹ YILDIRIM, s. 13.

¹²⁰ YILDIRIM, s. 26.

¹²¹ YILDIRIM, s. 26.

¹²² YILDIRIM, s. 26.

¹²³ KAPLAN, s. 355.

¹²⁴ KAPLAN, s. 341.

¹²⁵ YILDIRIM, s. 41-52; *Erişgin*, programlar bir veri taşıyıcısına kaydedilse bile maddî olarak cisimlenmiş bir şey olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı görüşündedir, ERİŞGİN, Nuri, "Standart Bilgisayar Programının Son Kullanıcıya Sürekli Kazandırılmasını Amaçlayan Sözleşmenin Hukuki Niteliği", AÜHFD, Cilt 52, Sayı 4, Yıl 2003, s. 52, 61.

¹²⁶ YILDIRIM, s. 41-52; aksi görüş için bkz. ERİŞGİN, s. 62 vd.

halde kanaatimizce, standart bilgisayar programlarını da mal kavramı içinde nitelendirmek ve Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına dahil etmek uygun olacaktır. Elektronik ortamda, örneğin internet ortamında sunulan yazılımları ise taşınır bir eşya olarak nitelendirmek mümkün değildir¹²⁷. Bu yazılımlar ancak, taşınır mülkiyetine konu olabilecek maddî olmayan mal olarak nitelendirilebilir¹²⁸. Ancak sabit diske kaydedilmiş ve böylece kullanıma elverişli hale gelmiş olan elektronik ortamda sunulan programları da taşınır satımının konusu mal olarak kabul etmek gerekir¹²⁹. Zira bu durumda elektronik ortamda sunulan bir program, bilgisayara indirilmekle kullanıma elverişli hale gelmekte ve cisimleşmekte, bu haliyle sabit veri taşıyıcısındaki bir programdan farkı kalmamaktadır. Sabit veri taşıyıcısında bulunan programlarda önemli olan veri taşıyıcısı, örneğin CD'nin kendisi değil, içinde bulunan programın durumudur. CD bozuk, çizilmiş yahut kırıkta zaten onun mal sayıldığı konusunda bir tereddüt yoktur. Burada tereddüt oluşturan durum, onun içinde bulunan yazılımın bozuk ya da çalışmıyor olması gibi bir durumda, yazılımı mal sayıp sayamayacağımızdır. Bilgisayara indirilmekle, bir başka ifadeyle sabit diske kaydedilmekle kullanıma elverişli hale gelen bir yazılım ile CD'nin içindeki yazılım arasında kanaatimizce bir fark bulunmamaktadır. O sebeple standart yazılımları, sabit veri taşıyıcısında kayıtlı ya da elektronik ortamdaki indirilmiş olması arasında bir fark gözetmeksizin, kanaatimizce Viyana Satım Sözleşmesi kapsamına dâhil etmek gerekmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken esas konu kanaatimizce, tüketici satımları Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına girmeyeceğinden, özellikle internet ortamında yapılan satımların kullanım amacını tespit etmekteki güçlüğüdür. İnternet ortamından yapılan satımlar, genellikle kişisel kullanım amacıyla yapıldığından, tüketici satımı sayılmalı ve Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı dışında bırakılmalıdır. Ancak bu satımların açıkça tüketici satımı olmadığı biliniyorsa, örneğin Gazi Üniversitesi'nin topluca internet üzerinden bir yazılım satın alması söz konusuysa, o halde bu satımın tüketici satımı olmadığı açıkça belli olduğundan, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına girecektir.

B. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Uygulama Alanı Dışında Kalan Mallar

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 2'nci maddesi ile bazı malların satımı Sözleşme'nin uygulama alanı dışında bırakılmıştır. Bu madde, *"bu Antlaşma*

¹²⁷ KAPLAN, s. 340.

¹²⁸ KAPLAN, s. 341.

¹²⁹ KAPLAN, s. 355.

aşağıdaki satımlara uygulanmaz: ... (d) Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para; (e) Gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı; (f) Elektrik satımı” demektedir. O halde, menkul kıymet, kambiyo senedi ve para satımı, gemi, tekne¹³⁰, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı ile elektrik satımı Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı dışındadır. Bu mallar sınırlı olarak sayılmıştır ve bu madde geniş yorumlanmamalıdır¹³¹.

Mala ilişkin belgelerin teslimi ile yapılan satımlar, bir başka ifadeyle senedin doğrudan malı temsil ettiği, örneğin konişmento, emtia senedi gibi belgelerle yapılan satımlar, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanına girmektedir¹³². Sözleşme'nin kapsamına girmeyen para ise, bir ülke içinde tedavülde bulunan paradır; tedavülü olmayan, örneğin antika bir para, Sözleşme'nin uygulama alanına girer¹³³.

Gemi veya teknelerin motorlu yahut yelkenli olması ya da denizlerde veya iç sularda kullanılıyor olması önemli değildir¹³⁴. Elektrik satımı Sözleşme'nin uygulama alanı dışında tutulmuşken, diğer enerji kaynakları ise, doğal gaz, petrol gibi, Sözleşme'nin uygulama alanına dâhildir¹³⁵.

Bu tür malların satımında daha çok, ülkelerin emredici iç hukuk kuralları mevcuttur. Bu sebeple Viyana Satım Sözleşmesi'nin emredici iç hukuk kuralları ile çatışmasını ve Sözleşme'nin uygulanmasında çıkabilecek farklılıkları önlemek¹³⁶; bunun yanı sıra Sözleşme'nin daha fazla ülke tarafından imzalanmasını sağlamak amacıyla bu şekilde bir düzenleme getirilmiştir.

III. VIYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NİN UYGULANDIĞI VE UYGULAMA ALANI DIŞINDA KALAN KONULAR

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 4'üncü maddesinde, “*bu Antlaşma, sadece satım sözleşmesinin kurulmasını ve alıcı ile satıcının böylesi bir*

¹³⁰ Küçük tekneler için geçerli değildir, HEIDERHOFF, s. 31.

¹³¹ ZEYTİN, s. 53.

¹³² ZEYTİN, s. 53; TOKER, s. 91; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 45; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 44.

¹³³ TOKER, s. 92.

¹³⁴ ZEYTİN, s. 53.

¹³⁵ ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 45; HEIDERHOFF, s. 32; ZEYTİN, s. 54.

¹³⁶ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 18; TOKER, s. 91; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 44; örneğin elektrik, ticarî senetler, kıymetli evrak bazı hukuk sistemlerinde mal olarak kabul edilirken, bazılarında ise kabul edilmemektedir, bu da uygulamada farklılıklara yol açmaya müsait bir durumdur, TOKER, s. 91, ERDEM, Uygulama Alanı, s. 18, ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 44-45, BIANCA/BONELL, s. 38-39.

sözleşmeden doğan hak ve borçlarını düzenler. Antlaşmada aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece, özellikle; (a) sözleşmenin veya sözleşmenin hükümlerinin veya teamüllerin geçerliliği; (b) sözleşmenin, satılan malların mülkiyeti üzerindeki olası etkileri düzenlenmemiştir” denmektedir. O halde bu maddeye göre, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı içinde kalan satım sözleşmesine ilişkin konular, satım sözleşmesinin kurulması ve satım sözleşmesinin tarafları arasında doğurduğu haklar ve borçlardır.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı dışında kalan satım sözleşmesine ilişkin konular, 4'üncü madde dışında, 5'inci ve 6'ncı maddelerde de düzenleme alanı bulmuştur. Sözleşme'nin 5'inci maddesine göre, “*bu Antlaşma satıcının, malların bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına sebep olmasından kaynaklanan sorumluluğuna uygulanmaz*”. 6'ncı maddeye göre ise, “*taraflar; bu Antlaşmanın uygulanmamasını kararlaştırabilecekleri gibi, 12. madde saklı kalmak şartıyla, hükümlerine istisna getirebilir veya hükümlerinin doğurabileceği etkileri değiştirebilirler*”.

O halde, satım sözleşmesinin kurulması ve sözleşmenin tarafları arasında doğurduğu hak ve borçlar dışında kalan konular hakkında, satım konusu malın sebep olduğu cismanî zararlardan veya ölümden doğan zararlardan dolayı satıcının sorumluluğu hakkında ve satım sözleşmesinin taraflarının Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanmamasını kararlaştırdıkları durumlarda, Viyana Satım Sözleşmesi uygulama alanı bulmaz. Üçüncü kişilerin hakları da Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı dışındadır¹³⁷.

Satım konusu malın sebep olduğu cismanî zararlardan veya ölümden doğan zararlardan dolayı satıcının sorumluluğundan anlaşılması gereken, satıcının imalattan doğan ürün sorumluluğudur¹³⁸. Ancak doktrinde bazı yazarlarca, ölüm veya cismanî bir zarar dışında kalan malvarlığına ilişkin zararlar bakımından imalatçının sorumluluğunda, Sözleşme'de bu zararların kapsam dışında kaldığı belirtilmediğinden, Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanması gerektiği görüşü haklı olarak ifade edilmiştir¹³⁹. Kanaatimizce de, açıkça cismanî veya ölümden doğan zararlar dendiğine göre, bu zararlar dışında kalan malvarlığına ilişkin zararlara Sözleşme'nin uygulanmasında bir

¹³⁷ TOKER, s. 110.

¹³⁸ ERDEM, Uygulama Alanı, s. 21; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s. 47; ÖZSUNAY, s. 914; BIANCA/BONELL, s. 49.

¹³⁹ DEMİRELLİ, Korhan, “11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Mal Satış Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması İmalatçının Akdi Sorumluluğunda Uygulama Alanı Bulabilir Mi?”, İzBD, Yıl 56, Sayı 4, Ekim 1991, s. 61 vd.; ZEYTİN, s. 61.

sakınca yoktur. Zira bu tip zararları, maddî ayıba karşı tekeffül hükümlerinden ayrı düşünmek de zordur¹⁴⁰.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrası (a) ve (b) bentleri ile kapsam dışında tutulan konular ise, Sözleşme'de aksine açık bir hüküm bulunmaması durumunda Sözleşme'nin uygulama alanı dışındadır. Sözleşme'de bu konularla ilgili aksine bir hüküm bulunuyorsa, bu konular bakımından Sözleşme artık uygulama alanı bulabilecektir¹⁴¹.

Satım sözleşmesinin tarafları, tamamen veya kısmen Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanmasını bertaraf edebilirler yahut Sözleşme'nin hükümlerinden birinin aksini kararlaştırabilirler¹⁴². Bu, Viyana Satım Sözleşmesi'nin irade serbestisini kabul ettiğinin ve hükümlerinin emredici olmadığını bir göstergesidir¹⁴³. Ancak Viyana Satım Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesine göre, taraflar 12'nci maddenin hükümlerinin aksini kararlaştıramazlar.

Taraflar Sözleşme'nin uygulanmayacağını açık olarak kararlaştırabilecekleri gibi, bunu zımnen de yapabilirler. Bunun için herhangi bir şekil şartına uyulması gerekmez¹⁴⁴. Sözleşme'nin uygulanmayacağını satım sözleşmesinin kurulması sırasında ya da dava sırasında kararlaştırabilirler¹⁴⁵. Viyana Satım Sözleşmesi'nin zımnen uygulanmayacağını kararlaştırılabilmesi için, taraflarca bu durumun istenildiğinin açık ve kesin olarak, şüpheye yer vermeyecek şekilde tespit edilebiliyor olması gereklidir¹⁴⁶.

Viyana Satım Sözleşmesi'ne taraf olan bir ülke hukukunun uygulanacak hukuk olarak kararlaştırılması durumunda, Sözleşme bertaraf edilmiş olmaz, yine Viyana Satım Sözleşmesi uygulanır¹⁴⁷; taraflar seçtikleri ülkenin iç hukukunun uygulanmasını istiyorlarsa bunu açıkça kararlaştırmalıdır¹⁴⁸.

¹⁴⁰ DEMİRELLİ, s. 62.

¹⁴¹ TOKER, s. 111.

¹⁴² TOKER, s. 120; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 57-58; TİRYAKİOĞLU, s. 202; ZEYTİN, s. 63.

¹⁴³ TİRYAKİOĞLU, s. 202; BIANCA/BONELL, s. 54.

¹⁴⁴ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 559; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 58.

¹⁴⁵ TOKER, s. 123.

¹⁴⁶ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 559; TOKER, s. 125; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 60; ZEYTİN, s. 63.

¹⁴⁷ ZEYTİN, s. 64; TOKER, s. 127; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 61; TİRYAKİOĞLU, s. 202.

¹⁴⁸ TOKER, s. 128; ATAMER, Satıcının Yükümlülükleri, s. 61; TİRYAKİOĞLU, s. 203; ÖZ-

Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulmayacağı konular hakkında uygulanacak hukuk, kanunlar ihtilâfî kurallarının yetkili kıldığı iç hukuktur¹⁴⁹.

IV. TARAFLARIN VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NİN UYGULANMASINI KARARLAŞTIRMASI

Satım sözleşmesinin tarafları, aralarında çıkacak uyuşmazlıklar hakkında Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulacağını kararlaştırabilirler. Bu durumda taraflar, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde, aralarında çıkan uyuşmazlıklarda Viyana Satım Sözleşmesi'ni uygulanacak hukuk olarak kararlaştırırlar¹⁵⁰. Bu konuya ilişkin Viyana Satım Sözleşmesi'nde açık bir düzenleme yer almamaktadır, ancak bunu engelleyen de bir hüküm yoktur.

Türk Hukuku bakımından da bu duruma bir engel bulunmamaktadır (MÖHUK md. 24/1). Türkiye Viyana Satım Sözleşmesi'ne taraf olduğundan, Türk mahkemesi, bu milletlerarası sözleşmeyi, seçilen hukuk olarak uygulayacaktır. Türkiye'nin Sözleşme'ye taraf olmadan önceki döneminde böyle bir durumla karşılaşan Türk mahkemesi ise, Viyana Satım Sözleşmesi'nin hükümlerini, bu hükümler satım sözleşmesinin bir hükmü haline geleceğinden, satım sözleşmesi hükümleri olarak uygulayacaktır¹⁵¹.

Taraflar, Viyana Satım Sözleşmesi'ne üye bir ülkenin hukukunu seçmişlerse, bu durumda isteklerini yorum yoluyla tayin etmek gerekir¹⁵². Eğer taraflar aralarında çıkan uyuşmazlığa, örneğin Türk Hukuku uygulanacak dedilerse, bu durumda Viyana Satım Sözleşmesi de o ülke hukukunun bir parçası olduğundan, bir başka ifadeyle ülkenin maddî hukuku içinde yer aldığından, tarafların işyerleri Sözleşme'ye üye bir ülkede olmasa dahi uygulanabilecektir¹⁵³. Taraflar, Türk Borçlar Kanunu uygulanacaktır şeklinde açık bir ifadeyle duruma yer verirlerse, ancak bu halde Viyana Satım Sözleşmesi uygulanamayacaktır¹⁵⁴.

SUNAY, s. 955.

¹⁴⁹ ATAMER, Saticının Yükümlülükleri, s. 59, 62; TOKER, s. 116; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 556, 560; ZEYTİN, s. 60.

¹⁵⁰ TOKER, s. 131; MISTELIS, s. 20; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 566; ATAMER, Saticının Yükümlülükleri, s. 63; DOĞAN, s. 288-289.

¹⁵¹ TOKER, s. 131-132.

¹⁵² ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 566.

¹⁵³ BIANCA/BONELL, s. 32; ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 566; ATAMER, Saticının Yükümlülükleri, s. 63; MISTELIS, s. 15; DEMİRELLİ, s. 58; ÖZSUNAY, s. 955.

¹⁵⁴ ATAMER, Uluslararası Uygulama Alanı, s. 566; MISTELIS, s. 15; ÖZSUNAY, s. 955.

Taraflar hukuk seçimini açıkça yapabilecekleri gibi, zımnî de yapabilirler¹⁵⁵. Zımnî irade beyanı ile yapılan hukuk seçimi, tarafların belirli bir hukuku sözleşmeye uygulamak istediği, sadece iradelerini açıkça beyan etmediği durumlardır¹⁵⁶. Bir başka ifadeyle, zımnî hukuk seçiminde, hukuk seçimi yapıldığı açık olarak tespit edilemezken, bir yorum sonucu tarafların hukuk seçimi yaptıkları sonucuna gidilmektedir¹⁵⁷. Tarafların hukuk seçimi yaptıkları, sözleşmede yer alan bir kısım hükümlerden ya da sözleşme dışı bir kısım vakıaların değerlendirilmesinden anlaşılmaktadır¹⁵⁸. Örneğin, sözleşmede kullanılan deyimlerin ve hukukî müesseselerin belirli bir hukuka ait olması, hep aynı hukuktaki örf ve adetlerin esas alınması zımnî bu hukukun seçildiği şeklinde yorumlanmakla birlikte, tarafların bu konuda bilinçli olmaları da gerekmektedir¹⁵⁹. Sözleşmenin tarafları aralarındaki sözleşmeye uygulanacak hukuk hakkında görüşmüşler, fakat bir anlaşmaya varamamışlarsa, burada zımnî hukuk seçildiğine dair emareler bulunsa dahi, zımnî hukuk seçiminin varlığından söz edilemez¹⁶⁰.

SONUÇ

Milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılması amacıyla yapılmış olan 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne (CISG), bir başka ifadeyle Viyana Satım Sözleşmesi'ne Türkiye'nin de içinde yer aldığı 78 ülke taraftır. Sözleşme, 1 Ocak 1988'de yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşme'yi hiçbir çekince koymadan kabul etmiştir. 1 Ağustos 2011'den itibaren Sözleşme Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır.

Milletlerarası taşınır malların satımına ilişkin sözleşmelerin kuruluşu, ifası ve sona ermesi hakkında hükümler içeren Viyana Satım Sözleşmesi, dört kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, “*Uygulama Alanı ve Genel Hükümler*”, ikinci kısımda “*Sözleşmenin Kurulması*”, üçüncü kısımda “*Malların Satımı*”, son kısımda ise “*Son Hükümler*” düzenlenmiştir. Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı, Sözleşme'nin birinci ve dördüncü kısımlarında yer, konu ve zaman bakımından uygulama alanı olarak düzenlenmiştir.

¹⁵⁵ TEKİNALP, Gülören, “Akdi İlişkide Uygulanacak Hukuk-MÖHUK m. 24 ve Zımnî Hukuk Seçimi”, MHB, Sayı 1, Yıl 5, 1985, s. 29; DOĞAN, s. 290.

¹⁵⁶ TEKİNALP, s. 29.

¹⁵⁷ DOĞAN, s. 291.

¹⁵⁸ DOĞAN, s. 291.

¹⁵⁹ TEKİNALP, s. 29.

¹⁶⁰ DOĞAN, s. 291.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin yer bakımından uygulanabilmesi için satım sözleşmesi taraflarının işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması ve satım sözleşmesinin milletlerarası niteliğinin anlaşılır olması gerekmektedir. Ancak işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması, Sözleşme'nin uygulanabilmesi için yeterli değildir. Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, tarafların işyerlerinin bulunduğu farklı ülkelerin Sözleşme'nin tarafı olması veya dava açılan ülkenin kanunlar ihtilâfî kurallarının Sözleşme'ye taraf bir ülke hukukuna atıfta bulunması da gerekmektedir. Sözleşme'nin uygulanmasında tarafların vatandaşlığının, tacir olup olmadıklarının, sözleşmenin adı veya ticarî nitelikte olmasının ise bir önemi yoktur.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin konusunu mal satımı sözleşmeleri oluşturur. Tüketici satımları, açık artırma yoluyla yapılan satımlar, cebri icra veya adlî makamların diğer herhangi bir kararına dayanarak yapılan satımlarsa Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı dışında kalan satım sözleşmeleridir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nin konusunu sadece maddî taşınır mal satımları oluşturmaktadır. Kanaatimizce, yazılımlar da Sözleşme'nin uygulama alanına girer. Ancak internet ortamından yapılan satım sözleşmelerinde, sözleşmenin bir tüketici sözleşmesi olmadığı açıkça anlaşılır olması gerekir.

Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para satımı, gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı ile elektrik satımı Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulama alanı dışındadır. Bunların yanı sıra, satım sözleşmesinin kurulması ve sözleşmenin tarafları arasında doğurduğu hak ve borçlar dışında kalan konular hakkında, satım konusu malın sebep olduğu cismanî zararlardan veya ölümden doğan zararlardan dolayı satıcının sorumluluğu hakkında ve satım sözleşmesi taraflarının Viyana Satım Sözleşmesi'nin uygulanmamasını kararlaştırdıkları durumlarda da, Viyana Satım Sözleşmesi uygulama alanı bulmaz.

Satım sözleşmesinin tarafları, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde, aralarında çıkan uyuşmazlıklara Viyana Satım Sözleşmesi'ni açıkça ya da zımnen uygulanacak hukuk olarak kararlaştırabilirler.

KAYNAKÇA^{161*}

- ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 9. Bası, Ankara 2012.
- ATAMER, Yeşim, **“Birleşmiş Milletler Satım Hukukunun Uluslararası Uygulama Alanı”**, İBD, Sayı 69, Yıl 1995, s. 551-567 (Uluslararası Uygulama Alanı).
- ATAMER, Yeşim, **Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, İstanbul 2005 (Satıcının Yükümlülükleri).
- AYAN, Serkan, **İnşaat Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdü**, Ankara 2008.
- BIANCA, C.M./BONELL, M.J., **Commentary On The International Sales Law The 1980 Vienna Sales Convention**, Milan 1987.
- CANBOLAT, Ferhat, **İstisna Sözleşmesinde İş Sahibinin Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Hakları**, Ankara 2009.
- ÇELİKEL, Aysel, **“Türk Milletlerarası Özel Hukuk’unda Atıf Prensibi’nin Uygulanması”**, MHB, Sayı 2, Yıl 3, 1983, s. 1-4.
- DEMİRELLİ, Korhan, **“11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Mal Satış Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması İmalatçının Akdi Sorumluluğunda Uygulama Alanı Bulabilir Mi?”**, İzBD, Yıl 56, Sayı 4, Ekim 1991, s. 58-75.
- DOĞAN, Vahit, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Ankara 2010.
- ERDEM, Ercüment, **“Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi)”**, Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler, İstanbul 2008, s. 25-100 (Viyana Satım Sözleşmesi).
- ERDEM, Ercüment, **“Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı”**, Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler, İstanbul 2008, s. 1-23 (Uygulama Alanı).
- ERDOĞAN, İhsan, **“İstisna Sözleşmesi ve Bazı İş Görme Sözleşmeleri İle Karşılaştırılması”**, SÜHFD, Cilt 3, Sayı 1, Ocak-Haziran 1990, s.

^{161*} Eserler yazarların soy isimleriyle anılmış olup, aynı yazara ait birden fazla eser varsa, parantez içerisinde kısaltılmış biçimiyle gösterilmiştir.

135-172.

ERİŞGİN, Nuri, “Standart Bilgisayar Programının Son Kullanıcıya Sürekli Kazandırılmasını Amaçlayan Sözleşmenin Hukuki Niteliği”, AÜHFĐ, Cilt 52, Sayı 4, Yıl 2003, s. 41-68.

ERMAN, Hasan, *İstisna Sözleşmesinde Beklenilmeyen Hâller (BK 365/2)*, İstanbul 1979.

GÖKYAYLA, K. Emre, *Eser Sözleşmesinde Ek İş ve İş Değişikliği*, İstanbul 2009.

HEIDERHOFF, Bettina, “CISG’in Uygulama Alanı: Konu Bakımından”, Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Editör: Yeşim M. Atamer, İstanbul 2008, s. 25-36.

KAPLAN, Yavuz, “1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Viyana Sözleşmesi Çerçevesinde, İnternet Ortamında Bilgisayar Programı Satış Sözleşmesi”, MHB, Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan, Yıl 22, Sayı 2, 2002, s. 325-356.

KOSTAKOĞLU, Cengiz, *İnşaat Hukuku ve Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri*, İstanbul 2008.

MISTELIS, Loukas, “CISG’in Uygulama Alanı: Yer, Zaman ve Kişi Bakımından”, Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Editör: Yeşim M. Atamer, İstanbul 2008, s. 7-24.

ÖZ, Turgut, *İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi*, İstanbul 1989.

ÖZSUNAY, Ergun, “1980 Tarihli Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Hakkında Viyana Antlaşması (CISG) Ve Türk Teşebbüslerinin Taraf Olduğu Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Üzerindeki Yansımaları”, İBD, Cilt 78, Sayı 3, Yıl 2004, s. 906-959.

ÖZYÖRÜK, Sezer, *İnşaat Sözleşmesi (Yapısı-Feshi Borçlar Kanununun 371. Maddesine Göre Feshin Sonuçları)*, Ankara 1988.

ŞENOCAK, Zarife, *Eser Sözleşmesinde Ayıbın Giderilmesini İsteme Hakkı*, Ankara 2002.

TEKİNALP, Gülören, “Akdi İlişkide Uygulanacak Hukuk-MÖHUK m. 24 ve Zımnî Hukuk Seçimi”, MHB, Sayı 1, Yıl 5, 1985, s. 28-31.

TİRYAKİOĞLU, Bilgin, “11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Ve Sözleşmenin

Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları İle İlişkisi", AÜHFĐ, Cilt 41, Sayı 1, Yıl 1990, s. 191-205.

TOKER, Ali Gümrah, **11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Sözleşmesi) Uygulama Alanı**, Ankara 2005.

YAVUZ, Cevdet, **Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler**, 10. Bası, İstanbul 2012.

YILDIRIM, Mustafa Fadıl, **Standart Bilgisayar Program Devir Sözleşmeleri (Paket Yazılım Sözleşmeleri)**, İstanbul 1999.

ZEVKLİLER, Aydın, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 8. Bası, Ankara 2004.

ZEYTİN, Zafer, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri (CISG) Hukuku**, Ankara 2011.

İnternet Kaynakları:

<http://www.cisg.law.pace.edu/>

<http://www.resmigazete.gov.tr>

<http://www.uncitral.org>

KISALTMALAR

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: bakınız
CISG	: Convention on the International Sales of Goods
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İzBD	: İzmir Barosu Dergisi
md.	: madde
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
vd.	: ve devamı